

Wymagania na oceny z historii dla szkoły podstawowej „Wczoraj i dziś” kl. 5

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy podstawy programowej z 2017 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej.

Szarym kolorem oznaczono treści, o których realizacji decyduje nauczyciel.

*Gwiazdką oznaczono tematy dodatkowe (nieobowiązkowe) z podstawy programowej

I PÓŁROCZE						
Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia śródrocznej oceny za I półrocze						
Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział 1. Pierwsze cywilizacje						
1. Życie pierwszych ludzi	<ul style="list-style-type: none"> •pochodzenie człowieka •różnice między koczowniczym a osiadłym trybem życia •życie człowieka pierwotnego •epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza •początki rolnictwa i udomowienie zwierząt •dawne i współczesne 	– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak</i> – opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym – potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt	– poprawnie posługuje się terminami: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i> – przedstawia, skąd wywodzą się praludzie – opisuje życie ludzi pierwotnych – charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza – wyjaśnia znaczenie	– porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym – wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna – przedstawia dawne i współczesne sposoby wytapiania żelaza	– wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludziom przejście na osiadły tryb życia – wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej – wskazuje szlaki, którymi ludność zasiedliła różne kontynenty	– wyjaśnia pojęcie ewolucji – charakteryzuje kierunki ewolucji człowieka – porównuje poziom cywilizacyjny ludzi w różnych epokach

	<p>sposoby wytapiania żelaza</p> <ul style="list-style-type: none"> terminy: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i> 	<p>– wyjaśnia, dlaczego narzędzia metalowe są lepsze od kamiennych</p>	<p>nabycia umiejętności wskrzeszenia ognia przez człowieka</p>			
2. Miasta-państwa Mezopotamii	<ul style="list-style-type: none"> Mezopotamia jako kolebka cywilizacji znaczenie wielkich rzek dla rozwoju najstarszych cywilizacji osiągnięcia cywilizacyjne mieszkańców Mezopotamii powstanie pierwszych państw zajęcia różnych grup społecznych Kodeks Hammurabiego terminy: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks</i></p> <p>– wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu człowieka</p> <p>– wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii</p> <p>– wyjaśnia zasadę <i>oko za oko, ząb za ząb</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i></p> <p>– samodzielnie wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii, Tygrys, Eufrat, Ur, Babilon</p> <p>– wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii</p>	<p>– opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji</p> <p>– charakteryzuje i podaje przykłady państw-miast z terenu Mezopotamii</p> <p>– wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa w życiu społecznym</p>	<p>– objaśnia różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym</p> <p>– tłumaczy, w jaki sposób powstawały pierwsze państwa</p>	<p>– przedstawia kraje leżące obecnie na obszarze dawnej Mezopotamii</p> <p>– wymienia współczesne przedmioty, których powstanie było możliwe dzięki osiągnięciom ludów Mezopotamii</p>

<p>3. W Egipcie faraonów</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Egipt jako przykład starożytnej cywilizacji •Egipt darem Nilu •osiągnięcia cywilizacji egipskiej •struktura społeczna •wierzenia Egipcjan jako przykład religii politeistycznej • terminy: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>piramida, faraon</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Egipt oraz Nil</p> <p>– opisuje wygląd piramid</p> <p>– porównuje wygląd hieroglifów i pisma współczesnego</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i></p> <p>– wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej</p> <p>– opisuje zakres władzy faraona</p>	<p>– wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej</p> <p>– przedstawia strukturę społeczną Egiptu</p> <p>– podaje przykłady bogów i charakteryzuje wierzenia Egipcjan</p>	<p>– wyjaśnia powiązania między wierzeniami Egipcjan a ich osiągnięciami w dziedzinie budownictwa i medycyny</p> <p>– opisuje, w jaki sposób wznoszono piramidy</p>	<p>– opisuje etapy pochówku faraonów</p> <p>– charakteryzuje najbardziej znane przykłady sztuki egipskiej (Sfinks, Dolina Królów, grobowiec Tutenchamona, popiersie Neferetiti), piramidy w Gizie, świątynia Abu Simbel</p>
<p>4. W starożytnym Izraelu</p>	<ul style="list-style-type: none"> •judaizm jako przykład religii monoteistycznej •biblijne dzieje Izraelitów •Dekalog i Tora •postaci biblijne: Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon •terminy: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>Tora, Żydzi, Dekalog</i></p> <p>– wyjaśnia, o czym opowiada Biblia</p> <p>– wymienia najważniejsze postaci biblijne związane z dziejami Żydów</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę</p> <p>– wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem</p>	<p>– opisuje główne etapy historii Izraelitów</p> <p>– charakteryzuje judaizm</p> <p>– porównuje wierzenia Egiptu oraz Izraela</p>	<p>– charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców religijnych i politycznych Izraela (Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon)</p> <p>– wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem</p>	<p>– wyjaśnia terminy: <i>synagoga, rabin</i></p> <p>– podaje przykład synagogi we współczesnej Polsce</p>

<p>5. Cywilizacje Indii i Chin</p>	<ul style="list-style-type: none"> osiągnięcia cywilizacyjne Dalekiego Wschodu system kastowy w Indiach cywilizacja Doliny Indusu terminy: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Wielki Mur Chiński</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Indie, Chiny</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego jedwab i porcelana były towarami poszukiwanymi na Zachodzie</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i></p> <p>– wymienia osiągnięcia cywilizacji doliny Indusu</p> <p>– wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej</p> <p>– wyjaśnia, kiedy narodziło się cesarstwo chińskie</p>	<p>– opisuje system kastowy w Indiach</p> <p>– charakteryzuje wierzenia hinduistyczne</p>	<p>– charakteryzuje rolę Jedwabnego Szlaku w kontaktach między Wschodem a Zachodem</p> <p>– przedstawia terakotową armię jako zabytek kultury chińskiej</p> <p>– wymienia i wskazuje na mapie: rzeki: Indus, HuangHe, Jangcy</p>	<p>– charakteryzuje buddyzm</p> <p>– opowiada o filozofii Konfucjusza</p>
<p>6. Od hieroglifów do alfabetu</p>	<ul style="list-style-type: none"> powstanie pisma i jego znaczenie dla rozwoju cywilizacji pismo a prehistoria i historia terminy: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>pismo obrazkowe, hieroglify, alfabet, pismo alfabetyczne</i></p> <p>– wyjaśnia, do czego służy pismo</p> <p>– charakteryzuje polskie pismo jako przykład pisma alfabetycznego</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i></p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób umiejętność pisania wpłynęła na dalsze osiągnięcia człowieka</p> <p>– porównuje pismo obrazkowe i alfabetyczne</p> <p>– wyjaśnia związek między wynalezieniem pisma a historią i prehistorią</p> <p>– omawia przyczyny</p>	<p>– wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi i przekazywania doświadczeń</p> <p>– przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły</p> <p>– wymienia przykłady materiałów pisarskich stosowanych w przeszłości</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób pismo obrazkowe przekształciło się w klinowe</p> <p>– przedstawia genezę współczesnego pisma polskiego</p> <p>– wyjaśnia, jakie były trudności z odczytywaniem pisma obrazkowego</p>	<p>– podaje przykłady narodów, które postępują się pismem sięgającym tradycją do pisma greckiego oraz do łaciny</p> <p>– opowiada o przykładach alternatywnych języków umownych (alfabet Morse’a, język migowy)</p>

			wynależenia pisma			
* Tajemnice sprzed wieków– Jak odczytano pismo Egipcjan?	<ul style="list-style-type: none"> •wyprawa Napoleona do Egiptu •hieroglify– litery czy słowa? •postaci: Jean F. Champollion •terminy: <i>Kamień z Rosetty</i> 	– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego po wielu stuleciach ludzie nie potrafili odczytać hieroglifów	– wyjaśnia, na czym polegały trudności w odczytaniu hieroglifów	– charakteryzuje i przedstawia znaczenie Kamienia z Rosetty – wyjaśnia, jak udało się odczytać hieroglify	– przedstawia postać oraz dokonania Jeana F. Champolliona	– wyjaśnia, jaki był wpływ wyprawy Napoleona do Egiptu oraz odczytania hieroglifów na pojawienie się egiptologii
Rozdział 2. Starożytna Grecja						
1. Demokratyczne Ateny	<ul style="list-style-type: none"> •warunki naturalne Grecji •życie w greckiej polis •cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej •Perykles– najwybitniejszy przywódca demokratycznych Aten •terminy: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> •postaci historyczne: Perykles 	– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>demokracja, zgromadzenie ludowe</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd greckiego polis i życie w nim na przykładzie Aten	– poprawnie postępuje się terminami: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> – wskazuje na mapie: Grecję, Ateny – wyjaśnia znaczenie terminu <i>demokracja</i> i charakteryzuje demokrację ateńską	– wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis) – wyjaśnia, kim był Perykles – opisuje, kto posiadał prawa polityczne w Atenach	– wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją parlamentarną	– wyjaśnia, w jaki sposób kultura grecka rozprzestrzeniła się w basenie Morza Śródziemnego
2. Sparta i wojny z Persami	<ul style="list-style-type: none"> •powstanie i rozwój imperium perskiego •wojny grecko-perskie •terminy: <i>Persowie,</i> 	– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>danina, sojusz</i>	– poprawnie postępuje się terminami: <i>danina, sojusz, hoplita,</i>	– wyjaśnia przyczyny i opisuje przebieg wojen grecko-perskich – wskazuje na mapie:	– opisuje, w jaki sposób walczyli starożytni Grecy – wyjaśnia genezę	– opisuje przebieg bitwy pod Termopilami i ocenia postać króla

	<p><i>danina, sojusz, hoplita, falanga</i></p> <ul style="list-style-type: none"> •wydarzenia: bitwa pod Maratonem, bitwa pod Termopilami, bitwa pod Salaminą •postaci historyczne: Dariusz, Kserkses, Leonidas 		<p><i>falanga</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie: Spartę, Persję – wyjaśnia, kim byli Dariusz, Kserkses i Leonidas 	<p>Maraton, Termopile, Salaminę</p> <ul style="list-style-type: none"> – zaznacza na osi czasu daty: 490 r. p.n.e., 480 r. p.n.e. 	<p>biegów maratońskich</p>	<p>Leonidas</p>
3. Bogowie i mity	<ul style="list-style-type: none"> •wierzenia starożytnych Greków •mity greckie •najważniejsi greccy bogowie: Zeus, Hera, Posejdon, Afrodyta, Atena, Hades, Hefajstos, Ares, Apollo, Hermes •Homer i jego dzieła– <i>Iliada</i> i <i>Odyseja</i> • terminy: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, wojna trojańska, koń trojański</i> •postać historyczna: Homer 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mity, heros</i> – przy pomocy nauczyciela charakteryzuje najważniejszych bogów greckich 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, koń trojański</i> – przedstawia wierzenia starożytnych Greków – wskazuje na mapie: górę Olimp, Troję – wyjaśnia, kim był Homer 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali – omawia różne mity greckie – przedstawia treść <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i> – wyjaśnia współczesne rozumienie wyrażenia: <i>koń trojański</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje wybrane miejsca kultu starożytnych Greków – omawia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia nawiązujące do mitologii związki frazeologiczne (frazeologizmy mitologiczne): <i>objęcia Morfeusza, stajnia Augiasza, syzyfowa praca, męki Tantal, nić Ariadny</i> – opisuje archeologiczne poszukiwania mitycznej Troi

<p>4. Kultura starożytnej Grecji</p>	<ul style="list-style-type: none"> •wspólne elementy w kulturze greckich polis •najważniejsze dokonania sztuki greckiej •narodziny teatru greckiego •znaczenie filozofii w starożytnej Grecji i najwybitniejsi filozofowie •grecka matematyka i medycyna •rola sportu w życiu starożytnych Greków •terminy: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i> •postaci historyczne: Fidiasz, Myron, Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Arystofanes, Sokrates, Platon, Arystoteles, Hipokrates, Pitagoras, Tales z Miletu 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>amfiteatr, igrzyska, olimpiada, stadion</i></p> <p>– opisuje rolę sportu w codziennym życiu</p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i></p> <p>– wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji</p> <p>– opisuje charakter antycznych igrzysk sportowych</p>	<p>– opisuje charakter i cele antycznego teatru</p> <p>– przedstawia dokonania nauki greckiej</p> <p>– objaśnia, czym jest filozofia, i przedstawia jej najwybitniejszych przedstawicieli</p> <p>– wyjaśnia, kim byli: Fidiasz, Myron, Sofokles, Pitagoras, Tales z Miletu, Sokrates, Platon, Arystoteles</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę: 776 r. p.n.e.</p>	<p>– przedstawia współczesną tradycję igrzysk olimpijskich</p> <p>– porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi</p>	<p>– charakteryzuje rolę kultury w życiu społecznym</p> <p>– przybliża postać i dokonania Archimedesesa</p> <p>– podaje przykłady wpływu dokonań starożytnych Greków na współczesną kulturę i naukę</p>
<p>*5. Imperium Aleksandra</p>	<ul style="list-style-type: none"> •podboje Aleksandra Wielkiego 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje</p>	<p>– poprawnie postępuje się</p>	<p>– wyjaśnia charakter kultury hellenistycznej</p>	<p>– omawia znaczenie Biblioteki</p>	<p>– przedstawia siedem cudów świata</p>

Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> wojna z Persją (bitwy nad rzeczką Granik, pod Issos i pod Gaugamelą) wyprawa Aleksandra do Indii kulturowe skutki podbojów Aleksandra Wielkiego terminy: <i>imperium, falanga macedońska, węzeł gordyjski, hellenizacja, kultura hellenistyczna</i> postaci historyczne: Filip II, Aleksander Macedoński (Wielki) 	<p>się terminem: <i>imperium</i></p> <p>– uzasadnia, dlaczego Aleksandra nazwano „Wielkim”</p> <p>– określa, na jakim obszarze toczyły się opisywane wydarzenia</p>	<p>terminami: <i>imperium, węzeł gordyjski, hellenizacja</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Macedonię, Persję, Indie i Aleksandrię w Egipcie</p> <p>– opisuje przebieg kampanii perskiej Aleksandra Macedońskiego</p> <p>– opisuje dokonania Filipa II i Aleksandra Macedońskiego (Wielkiego)</p>	<p>– przedstawia skutki podbojów Aleksandra</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 333 r. p.n.e., 331 r. p.n.e.</p> <p>– posługuje się terminami: <i>falanga macedońska, kultura hellenistyczna</i></p>	Aleksandryjskiej	<p>– charakteryzuje sposób walki wojsk Aleksandra Macedońskiego</p> <p>– wymienia państwa, które leżą dziś na terenach podbitych przez Aleksandra Wielkiego</p>	
* Tajemnice sprzed wieków – Jak wyglądała latarnia morska na Faros?	<ul style="list-style-type: none"> siedem cudów świata konstrukcja latarni morskiej na Faros 	– wyjaśnia, dlaczego w przeszłości ludzie mieli problem ze wznoszeniem wysokich budowli	– przedstawia, w jaki sposób działała latarnia w starożytności	– opisuje losy latarni na Faros	– charakteryzuje siedem cudów świata	– omawia inny wybrany obiekt z listy siedmiu cudów świata starożytnego	
Rozdział III. Starożytny Rzym							
1. Ustrój starożytnego Rzymu	<ul style="list-style-type: none"> legendarne początki państwa rzymskiego zasady ustrojowe republiki rzymskiej społeczeństwo starożytnego Rzymu dokonania Gajusza Juliusza Cezara 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dyktator, cesarz</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Rzym</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia,</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy,</i></p>	<p>– charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i jej główne organy władzy</p> <p>– przedstawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich</p> <p>– opisuje konflikt</p>	– omawia przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej	– porównuje ustroje demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej	<p>– wyjaśnia różnice w rozumieniu terminu <i>republika</i> przez Rzymian i współcześnie</p> <p>– przedstawia funkcje pełnione przez senat w ustroju</p>

	<ul style="list-style-type: none"> •upadek republiki •powstanie cesarstwa rzymskiego •terminy: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> •postaci legendarne i historyczne: Romulus i Remus, Gajusz Juliusz Cezar, Oktawian August 	dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca	<i>kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> – przedstawia legendarne początki Rzymu – wskazuje na mapie: Półwysep Apeniński – omawia dokonania Gajusza Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta	społeczny między patrycjuszami a plebejuszami – zaznacza na osi czasu daty: 753 r. p.n.e., 44 r. p.n.e.		współczesnej Polski
2. Imperium Rzymskie	<ul style="list-style-type: none"> •podboje rzymskie •Imperium Rzymskie i jego prowincje •organizacja armii rzymskiej •podział cesarstwa •upadek cesarstwa zachodniorzymskiego •terminy: <i>Kartagina, prowincja, limes, legiony, legioniści, Imperium Rzymskie, pax Romana, romanizacja, barbarzyńcy, Germanie, Konstantynopol, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i> 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony, plemiona barbarzyńskie, wielka wędrówka ludów</i> – przedstawia wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty	– poprawnie posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony, romanizacja, plemiona barbarzyńskie, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i> – wymienia główne prowincje Imperium Rzymskiego – wskazuje na mapie: Kartaginę, granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol	– opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie – opisuje okoliczności upadku cesarstwa zachodniego – zaznacza na osi czasu daty: 395 r. n.e., 476 r. n.e. – zna postać cesarza Konstantyna Wielkiego	– wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania państwa o rozległym terytorium – wyjaśnia wpływ kultury rzymskiej na podbite ludy	– przedstawia postać Hannibala i wojny punickie – pokazuje przykłady romanizacji we współczesnej Europie – przybliży postaci wodzów barbarzyńskich Attyli oraz Odoakera

			– omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego			
3. Życie w Wiecznym Mieście	<ul style="list-style-type: none"> •Rzym jako stolica imperium i Wieczne Miasto •życie codzienne i rozrywki w Rzymie •podział społeczeństwa rzymskiego •wierzenia religijne Rzymian i najważniejsze bóstwa •terminy: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>amfiteatr, gladiatorzy, niewolnicy</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela przedstawia warunki życia oraz rozrywki dawnych mieszkańców Rzymu</p> <p>– omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i></p> <p>–wymienia najważniejsze bóstwa czczone przez Rzymian i określa, jakimi dziedzinami życia się opiekowały</p> <p>– charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego Rzym był nazywany Wiecznym Miastem</p> <p>– opisuje, jakie funkcje pełniło Forum Romanum</p> <p>– wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować zawołaniem ludu: <i>chleba i igrzysk!</i></p>	<p>– przedstawia pozostałości Pompejów i Herkulanum jako źródła wiedzy o życiu codziennym w starożytności</p>
4. Dokonania starożytnych Rzymian	<ul style="list-style-type: none"> •Rzymianie jako wielcy budowniczowie •kultura i sztuka starożytnego Rzymu jako kontynuacja dokonań antycznych Greków •prawo rzymskie i jego znaczenie dla funkcjonowania państwa 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks</i></p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i></p> <p>– wyjaśnia powiedzenie:</p>	<p>– uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku kulturowego podbitych ludów</p> <p>– omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej</p> <p>– wyjaśnia rolę praw i przepisów</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa</p>	<p>– opisuje wpływ prawa rzymskiego na współczesne prawo europejskie</p> <p>– ocenia, które z dokonań Rzymian uważa za najwybitniejsze, i uzasadnia swoją odpowiedź</p>

	<ul style="list-style-type: none"> •najważniejsze budowle w starożytnym Rzymie •terminy: <i>kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i> •postaci historyczne: Wergiliusz, Horacy 		<i>Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i>	w funkcjonowaniu państwa na przykładzie Rzymu –omawia dokonania Wergiliusza i Horacego		
5. Początki chrześcijaństwa	<ul style="list-style-type: none"> •Jezus z Nazaretu jako twórca nowej religii monoteistycznej •przyczyny prześladowania chrześcijan w starożytnym Rzymie •rola świętych Pawła i Piotra w rozwoju chrześcijaństwa •Edykt mediolański i zakończenie prześladowań chrześcijan w cesarstwie •terminy: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt</i> 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>apostołowie, Jezus z Nazaretu, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i> – charakteryzuje działalność apostołów po ukrzyżowaniu Jezusa – wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, Mediolan – omawia nauki Jezusa z Nazaretu oraz dokonania świętego Piotra, świętego Pawła	– wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu – wyjaśnia, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa – wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa – zaznacza na osi czasu daty: 33 r. n.e., 313 r. n.e.	– opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie – wyjaśnia związki między judaizmem a chrześcijaństwem	– przedstawia dzieje wybranego świętego (na przykład swojego patrona)

	<i>mediolański</i> •postaci historyczne: Jezus z Nazaretu, święty Piotr, święty Paweł z Tarsu, Konstantyn Wielki		z Tarsu i Konstantyna Wielkiego			
* Tajemnice sprzed wieków – Bursztynowy szlak	•rola szlaków handlowych w starożytności •bursztyn i jego znaczenie dla starożytnych Rzymian •kontakty handlowe Rzymian z wybrzeżem Bałtyku	– wskazuje na mapie: przebieg bursztynowego szlaku (Pruszcz Gdański, Kalisz, Brama Morawska) – wyjaśnia, czym jest bursztyn i do czego się go stosuje	– wyjaśnia, dlaczego bursztyn był ceniony przez Rzymian	– wyjaśnia rolę szlaków handlowych	– podaje argumenty za twierdzeniem i przeciw niemu, że miasto Kalisz istniało w starożytności	– opisuje, jakie ludy żyły na ziemiach polskich w okresie funkcjonowania bursztynowego szlaku

II PÓŁROCZE

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia śródrocznej oceny za II półrocze

Rozdział IV. Początki średniowiecza

I. Bizancjum w czasach świątyności	•cesarstwo bizantyjskie pod panowaniem Justyniana I Wielkiego •dokonania Justyniana I Wielkiego •Konstantynopoljako Nowy Rzym •tradycja grecka w Bizancjum	– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>ikona,</i> <i>freski, mozaika</i>	– poprawnie postępuje się terminami: <i>Bizancjum, Hagia</i> <i>Sofia, ikona, freski,</i> <i>mozaika</i> – wskazuje na mapie: Konstantynopol, granice cesarstwabizantyjskie	– wskazuje, jaką rolę w periodyzacji dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego – charakteryzuje styl bizantyjski w sztuce – podaje przyczyny i	– wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola – uzasadnia twierdzenie, że Bizancjum połączyło w nauce tradycję	– wyjaśnia, jaki wpływ na chrześcijaństwo miał podział Rzymu na część zachodnią i wschodnią – opisuje, jakie zmiany w bazylice Hagia Sofia zostały dokonane przez muzułmanów
--	---	--	--	---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> osiągnięcia naukowe Bizantyjczyków upadek Konstantynopola, jego przyczyny i skutki terminy: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i> postaci historyczne: Justynian I Wielki 		<p>gow czasach Justyniana I Wielkiego</p> <p>– tłumaczy, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem</p> <p>– wyjaśnia znaczenie wyrażenia <i>bizantyjski przepych</i></p>	<p>skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę upadku Konstantynopola – 1453 r.</p> <p>– zna postać Justyniana I Wielkiego</p> <p>– omawia dokonania Justyniana I Wielkiego</p>	<p>zachodniorzymską i grecką</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja praw</p>	
2. Arabowie i początki islamu	<ul style="list-style-type: none"> pochodzenie Arabów działalność Mahometa i narodziny islamu religia muzułmańska i jej zasady dżihad i podboje Arabów kultura i nauka arabska terminy: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>oaza, islam, Allah, Koran, meczet</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wskazuje podstawowe różnice między chrześcijaństwem a islamem</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i></p> <p>– omawia najważniejsze zasady wiary muzułmanów</p> <p>– wskazuje na mapie: Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę oraz imperium arabskie w okresie świetności</p>	<p>– przedstawia postać i działalność Mahometa</p> <p>– omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki w średniowieczu</p> <p>– charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę: 622 r.</p>	<p>– wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy chrześcijaństwem a islamem</p> <p>– podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków</p>	<p>– wyjaśnia, jak zmieniło się nastawienie części muzułmanów do innych kultur w średniowieczu i współcześnie</p> <p>– ocenia potrzebę tolerancji religijnej</p> <p>– wskazuje na podobieństwa i różnice w sposobie postrzegania dziejów i odmierzania czasu między chrześcijaństwem a islamem</p>

	<ul style="list-style-type: none"> •postaci historyczne: Mahomet 					
3. Nowe państwa w Europie	<ul style="list-style-type: none"> •powstanie państwa Franków •cesarstwo Karola Wielkiego •rozwój kultury i nauki w państwie Karola Wielkiego •traktat w Verdun i jego skutki – nowe państwa w Europie •Rzesza Niemiecka •terminy: Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka •postaci historyczne: Chlodwig, Karol Młot, Pepin Mały, Karol Wielki, Otton I 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>dynastia, cesarstwo, możnowładca</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „Wielki”</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i></p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów</p> <p>– charakteryzuje rozwój kultury i nauki w czasach Karola Wielkiego</p> <p>– przedstawia postanowienia traktatu w Verdun oraz jego skutki</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 800 r., 843 r., 962 r.</p> <p>– omawia dokonania: Chlodwiga, Karola Młota, Pepina Małego, Karola Wielkiego i Ottona I</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do utworzenia Rzeszy Niemieckiej</p> <p>– tłumaczy, dlaczego Karol Wielki jest jednym z patronów zjednoczonej Europy</p>	<p>– wyjaśnia skąd pochodzi polskie słowo „król”</p>
4. Konflikt papieża z cesarstwem	<ul style="list-style-type: none"> •wielka schizma wschodnia i jej skutki •spór o inwestyturę między cesarzem a papieżem w XI w. •Canossa jako miejsce pokuty cesarza Henryka IV 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>prawosławie, ekskomunika</i></p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod,</i></p>	<p>– wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej</p> <p>– wyjaśnia, czym są religie, a czym wyznania religijne</p> <p>– przedstawia przebieg sporu pomiędzy</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę</p> <p>– omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym</p>	<p>– przedstawia okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego</p>

	<ul style="list-style-type: none"> •konkordat wormacki i jego postanowienia •terminy: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i> •postaci historyczne: papież Grzegorz VII, cesarz Henryk IV 		<i>konkordat</i> – wyjaśnia konsekwencje ekskomuniki cesarza i opisuje ukorzenie się cesarza Henryka IV w Canossie – przedstawia postaci: papieża Grzegorza VI, cesarza Henryka IV	cesarzem a papieżem w XI w. – przedstawia postanowienia konkordatu w Wormacji – zaznacza na osi czasu daty: 1054 r., 1077 r., 1122 r.		
5. Wyprawy krzyżowe	<ul style="list-style-type: none"> •powstanie zakonu Krzyżaków 			– przedstawia zakon Krzyżaków		
* Tajemnice sprzed wieków – Skarb templariuszy	<ul style="list-style-type: none"> •zakon templariuszy i jego funkcje po zakończeniu krucjat •wzrost znaczenia i bogactwa templariuszy •przyczyny kasacji zakonu •polskie posiadłości templariuszy 	– wyjaśnia, do jakich celów został powołany zakon templariuszy	– przedstawia genezę bogactwa templariuszy – opisuje mit skarbu templariuszy	– przedstawia dzieje templariuszy po upadku Królestwa Jerozolimskiego – opisuje losy ostatniego mistrza zakonu Jakuba de Molay	– przedstawia legendę o św. Graalu	– wskazuje posiadłości zakonu na obszarze dzisiejszej Polski
Rozdział V. Społeczeństwo średniowiecza						

I. System feudalny	<ul style="list-style-type: none"> •podział na seniorów i wasali •społeczna drabina feudalna •podział społeczeństwa średnio-wiecznego na stany •terminy: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hołd lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>senior, wasal, hołd lenny, przywilej</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hołd lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i></p> <p>– przedstawia, jak wyglądał hołd lenny</p> <p>– wymienia i charakteryzuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym</p>	<p>– omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym</p> <p>– opisuje zależność między seniorem a wasalem</p>	<p>– wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane</p>	<p>– wyjaśnia, kim byli w Europie Zachodniej hrabiowie i baronowie</p>
2. Epoka rycerzy	<ul style="list-style-type: none"> •ideał rycerza i jego obowiązki • od paza do rycerza •życie codzienne rycerzy •elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza •kultura rycerska •elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza •terminy: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż,</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>rycerz, herb, kopia, ostrogi</i></p> <p>– opisuje uzbrojenie rycerzy</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i></p> <p>– charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego</p> <p>– wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem</p> <p>– opisuje uzbrojenie rycerskie</p>	<p>– opisuje życie codzienne rycerstwa</p> <p>– przedstawia poszczególne etapy wychowania rycerskiego</p> <p>– opisuje ceremonię pasowania na rycerza</p>	<p>– przedstawia historię najstynniejszego polskiego rycerza Zawiszy Czarnego z Garbowa</p>	<p>– przedstawia literackie ideały rycerskie: hrabiego Rolanda, króla Artura i rycerzy Okrągłego Stołu</p>

	<i>giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i>					
* Tajemnice sprzed wieków – Dlaczego rycerze brali udział w turniejach?	<ul style="list-style-type: none"> • rola turniejów rycerskich • przebieg turniejów • konsekwencje zwycięstwa i porażki w turnieju • obyczajowość turniejowa 	– przy pomocy nauczyciela omawia, z jakimi konsekwencjami wiązała się porażka w turnieju	– przedstawia, w jaki sposób byli nagradzani zwycięzcy turniejów	– wyjaśnia, dlaczego rycerze byli skłonni uczestniczyć w turniejach	– opisuje przebieg turniejów rycerskich	– wyjaśnia, dlaczego współczesna młodzież organizuje się w bractwa rycerskie i kultywuje tradycję rycerską; podaje przykład takiego bractwa
3. Średniowieczne miasto i wieś	<ul style="list-style-type: none"> • powstanie osad rzemieślniczych i kupieckich • lokacje miast i wsi • samorząd miejski i jego organy • społeczeństwo miejskie • organa samorządu wiejskiego • wygląd średniowiecznego miasta • zajęcia ludności wiejskiej • terminy: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy</i> 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz, pług, radło, brona</i> – porównuje życie codzienne mieszkańców średniowiecznych miast i wsi	– poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtyś, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona</i> – opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta – charakteryzuje główne zajęcia mieszkańców miast	– wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi – przedstawia organy samorządu miejskiego – charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan – wyjaśnia, na czym polegała trójpolówka	– opisuje wybrany średniowieczny zabytek mieszczarski w Polsce – znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości	– przedstawia historie i okoliczności założenia najstarszych miast w regionie

	<i>y, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona</i>		– opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej			
4. Kościół w średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> • duchowni w średniowieczu, ich przywileje i obowiązki • religijność doby średniowiecza • średniowieczne zakony: benedyktyni, cystersi, franciszkanie, dominikanie • życie w średniowiecznym klasztorze • średniowieczne szkolnictwo • terminy: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i> • postać historyczna: święty Franciszek z Asyżu 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>zakon, klasztor, uniwersytet</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację</p> <p>– wyjaśnia, czym zajmowali się kopiści</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i></p> <p>– charakteryzuje stan duchowny w średniowieczu</p> <p>– opisuje różne role, jakie odgrywali duchowni w społeczeństwie średniowiecznym</p>	<p>– przedstawia najważniejsze zakony średniowieczne</p> <p>– wyjaśnia określenie <i>benedyktyńska praca</i></p> <p>– charakteryzuje średniowieczne szkolnictwo</p> <p>– porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne</p> <p>– przedstawia dokonania świętego Franciszka z Asyżu</p>	<p>– porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze</p> <p>– wyjaśnia, jaką funkcję w klasztorze spełniają: refektarz, wirydarz, dormitorium i kapitularz</p>	<p>– znajduje i przedstawia informacje o najstarszych polskich kronikarzach: Gallu Anonimie i Wincentym Kadłubku</p> <p>– opisuje jeden z klasztorów działających w Polsce, wyjaśnia, jakiego zgromadzenia jest siedzibą, i przedstawia w skrócie dzieje tego zgromadzenia</p>

5. Sztuka średniowiecza	<ul style="list-style-type: none"> •rola sztuki w średniowieczu •znaczenie <i>biblii pauperum</i> •styl romański i jego cechy •styl gotycki i jego charakterystyczne elementy •rzeźba i malarstwo średniowieczne •pismo i miniatury w rękopisach •zabytki średniowieczne w Polsce •terminy: <i>biblia pauperum, styl romański, styl gotycki, katedra, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>katedra, witraże, miniatura</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela omawia zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce</p> <p>– wymienia różne dziedziny sztuki średniowiecznej</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>biblia pauperum, katedra, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i></p> <p>– wyjaśnia, czym była i jakie zadania spełniała <i>biblia pauperum</i></p>	<p>– charakteryzuje styl romański</p> <p>– omawia cechy stylu gotyckiego</p>	<p>– porównuje styl gotycki i romański</p> <p>– przedstawia przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego</p>	<p>– znajduje i przedstawia informacje o średniowiecznych świątyniach w swoim regionie oraz elementach ich wystroju</p>
----------------------------	---	---	---	--	---	---

Rozdział VI. Polska pierwszych Piastów

I. Zanim powstała Polska	<ul style="list-style-type: none"> • najstarsze osadnictwo na ziemiach polskich w świetle wykopalisk archeologicznych 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>wielka wędrówka ludów, plemię</i></p> <p>– przy pomocy</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka</i></p>	<p>– przedstawia najstarsze państwa słowiańskie</p> <p>– wymienia państwa słowiańskie, które przyjęły chrześcijaństwo w</p>	<p>– podaje przykłady tradycji pogańskich zachowanych do czasów współczesnych</p> <p>– wyjaśnia, w jaki</p>	<p>– wymienia pozostałości bytowania ludów przedslowiańskich na ziemiach polskich</p>
--------------------------	--	---	--	---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> •gród w Biskupinie •Słowianie w Europie i ich kultura •wierzenia dawnych Słowian •pierwsze państwa słowiańskie •plemiona słowiańskie na ziemiach polskich •terminy: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie</i> •postaci historyczne: święty Cyryl i święty Metody 	nauczyciela opisuje wygląd osady w Biskupinie	<i>ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie</i> – przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich – charakteryzuje wierzenia Słowian – wskazuje na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich	obrzędki łacińskim, oraz te, które przyjęły je w obrzędki greckim – wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody	sposób powstał alfabet słowiański	– przedstawia współczesne konsekwencje wynikające dla krajów słowiańskich z przyjęcia chrześcijaństwa w obrzędki greckim lub łacińskim
2. Mieszko I i początki Polski	<ul style="list-style-type: none"> •rozwój państwa Polan •dynastia Piastów •panowanie Mieszka I •małżeństwo Mieszka z Dobrawą •chrzest Polski i jego skutki •konflikt z margrabią Hodonem i bitwa pod Cedynią •terminy: 	– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>książę, dynastia</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska”	– poprawnie postępuje się terminami: <i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i> – wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I	– przedstawia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I – wyjaśnia skutki chrztu Mieszka I – opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami	– uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski	– omawia dokument <i>Dagome iudex</i> i jego wartość jako źródła historycznego – przedstawia bilans korzyści, jakie mogło przynieść Mieszkowi I przyjęcie chrztu lub pozostanie przy wierzeniach pogańskich

	<p><i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci historyczne: Mieszko I, Dobrawa 		<p>jest uznawany za pierwszego historycznego władcę Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje zasługi Mieszka II Dobrawy – zaznacza na osi czasu daty: 966 r., 972 r. – wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I 			
3. Polska Bolesława Chrobrego	<ul style="list-style-type: none"> • misja biskupa Wojciecha i jej skutki • zjazd gnieźnieński i jego konsekwencje • powstanie niezależnej organizacji na ziemiach polskich • stosunki Bolesława Chrobrego z sąsiadami • koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski i jej znaczenie • terminy: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Milsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i> • postaci historyczne: Bolesław Chrobry, 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>arcybiskupstwo, koronacja</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Milsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów – wskazuje na mapie: granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite 	<p>– przedstawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie</p> <p>– opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w państwie polskim</p> <p>– opisuje Drzwi Gnieźnieńskie jak przykład źródła ikonograficznego z najstarszych dziejów Polski</p>	<p>– wskazuje pozytywne i negatywne skutki polityki prowadzonej przez Bolesława Chrobrego</p>

	biskup Wojciech, cesarz Otton III		–omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III – zaznacza na osi czasu daty: 1000 r.,1025 r.			
4.Kryzys i odbudowa państwa polskiego	<ul style="list-style-type: none"> •kryzys państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego •panowanie Mieszka II •reformy Kazimierza Odnowiciela •Kraków stolicą państwa •polityka zagraniczna Bolesława Śmiałego •koronacja Bolesława Śmiałego •konflikt króla z biskupem Stanisławem i jego skutki •terminy: <i>insygnia królewskie</i> •postaci historyczne: Mieszko II, Kazimierz Odnowiciel, Bolesław Śmiały, biskup Stanisław 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminem:<i>insygnia królewskie</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”</p> <p>– wskazuje na mapie: ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela</p> <p>– omawia działalność: Mieszko II, Bezpryma, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę: 1076 r.</p>	<p>– opisuje sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego</p> <p>– ocenia postawę Bezpryma</p> <p>– przedstawia skutki kryzysu państwa polskiego</p> <p>– charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego</p>	<p>– opisuje sytuację międzynarodową w okresie rządów Bolesława Śmiałego</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla z biskupem Stanisławem</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa wczesnopiastowskieg o</p> <p>– ocenia dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego</p>

<p>5. Rządy Bolesława Krzywoustego</p>	<ul style="list-style-type: none"> •testament Krzywoustego i jego założenia •terminy: <i>testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i> •postać historyczna: Bolesław Krzywousty 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>senior i juniorzy, zasada senioratu</i></p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i> – wskazuje na mapie: państwo Bolesława Krzywoustego – opisuje postać Bolesława Krzywoustego – zaznacza na osi czasu datę 1138 r.</p>	<p>– omawia przyczyny ogłoszenia testamentu Krzywoustego</p>	<p>– wyjaśnia zasadę senioratu – wyjaśnia, jakie skutki dla państwa mogą mieć wewnętrzne spory o tron</p>	<p>– ocenia szanse i zagrożenia wynikające z wprowadzenia zasady senioratu</p>
<p>6. Społeczeństwo w czasach pierwszych Piastów</p>	<ul style="list-style-type: none"> •grody i ich funkcje •życie w grodzie i na podgrodziu •sposoby uprawy roli na ziemiach polskich •podział społeczeństwa w państwie pierwszych Piastów •zakres władzy panującego •powinności poddanych wobec władcy •powstanie rycerstwa w Polsce •terminy: <i>metoda żarowa, gród, podgrodzie, prawo</i> 	<p>– postępuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, danina, postugi</i> – przedstawia wygląd i budowę średniowiecznego grodu – opisuje sposoby pozyskiwania ziemi uprawnej i jej uprawiania</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, postugi, osada służebna</i> – charakteryzuje grupy ludności w państwie wczesnopiastowskim – omawia zakres władzy panującego w państwie pierwszych Piastów</p>	<p>– przedstawia charakter drużyny książęcej – wyjaśnia powinności ludności względem władcy</p>	<p>– wyjaśnia, czym się różnił wojownik drużyny od rycerza</p>	<p>– wskazuje przykłady nazw miejscowości, które mogły w średniowieczu pełnić funkcję osad służebnych</p>

	<i>książęce, danina, postugi, osada służebna, wojowie, drużyna książęca</i>					
* Tajemnice przed wiekami – Kto pisał dzieje Polski?	<ul style="list-style-type: none"> • źródła historyczne dotyczące początków państwa polskiego • obiektywizm i prawda historyczna 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia nazwy źródeł historycznych dotyczących dziejów państwa polskiego za panowania pierwszych Piastów – tłumaczy konieczność weryfikacji prawdziwości źródeł historycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia dokonania postaci: Galla Anonima i Wincentego Kadłubka 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia teorie dotyczące pochodzenia Galla Anonima – wymienia przyczyny powstania kronik 	<ul style="list-style-type: none"> – określa ramy chronologiczne wydarzeń opisanych w kronikach Galla Anonima i Wincentego Kadłubka 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przykład innej średniowiecznej kroniki polskiej
Rozdział VII. Polska w XIII–XV wieku						
I. Rozbicie dzielnicowe	<ul style="list-style-type: none"> • walki wewnętrzne między książętami piastowskimi o prymat w Polsce • utrwalenie rozbicia dzielnicowego • osłabienie Polski na arenie międzynarodowej • sprowadzenie Krzyżaków do Polski • najazdy Mongołów i bitwa pod Legnicą • przemiany społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</i> – charakteryzuje państwo polskie podczas rozbicia dzielnicowego – wskazuje na mapie: podział państwa na 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia – omawia skutki rozbicia dzielnicowego – opisuje kolonizację na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia historię zakonu krzyżackiego – wyjaśnia, dlaczego książęta dzielnicowi często nadawali przywileje oraz ziemię rycerstwu i duchowieństwu 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje sposób walki Mongołów – przedstawia dynastie panującą na Pomorzu Gdańskim w okresie rozbicia dzielnicowego

	<p>i gospodarcze w okresie rozbicia dzielnicowego</p> <ul style="list-style-type: none"> •terminy: <i>rozbiciedzielnicowe, dz ielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</i> •postaci historyczne: Władysław Wygnaniec, Leszek Biały, Konrad Mazowiecki, Henryk Pobożny 		<p>różne dzielnice oraz ziemie utracone w okresie rozbicia dzielnicowego</p> <p>– omawia postaci: Władysława Wygnańca, Leszka Białego, Konrada Mazowieckiego, Henryka Pobożnego</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1226 r., 1227 r., 1241 r.</p>			
2. Zjednoczenie Polski	<ul style="list-style-type: none"> •koronacja i śmierć Przemysła II •panowanie Wacława II •rola arcybiskupów gnieźnieńskich i jednolitej organizacji kościelnej w zjednoczeniu dzielnic polskich •przejęcie władzy przez Władysława Łokietka i jego koronacja •rządy Władysława Łokietka •konflikt Łokietka z Krzyżakami i bitwa pod Płowcami 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i></p> <p>– wskazuje na mapie: granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, ziemie utracone na rzecz Krzyżaków</p> <p>– omawia postaci: Przemysła II, arcybiskupa Jakuba Świnki, Wacława II, Władysława Łokietka</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1295 r.,</p>	<p>– przedstawia próby zjednoczenia Polski przez książąt śląskich oraz Przemysła II</p> <p>– opisuje, w jakich okolicznościach Władysław Łokietek utracił Pomorze Gdańskie</p> <p>– przedstawia działania Władysława Łokietka na rzecz zjednoczenia kraju</p> <p>– opisuje przebieg konfliktu Władysława Łokietka z Krzyżakami</p>	<p>– wyjaśnia, jaką rolę odegrał Kościół katolicki</p>	<p>– przedstawia wyobrażenie na temat świętego Stanisława jako patrona zjednoczenia kraju</p>

	<ul style="list-style-type: none"> •terminy: <i>starosta,Szczerbiec</i> •postaci historyczne: Przemysław II, arcybiskup Jakub Świnka, Wacław II, Władysław Łokietek 		1309 r., 1320 r., 1331 r.			
3. Czasy Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> • polityka dyplomacji Kazimierza Wielkiego • pokój z zakonem krzyżackim w Kaliszu • przyłączenie nowych ziem do państwa polskiego • reformy Kazimierza Wielkiego • umocnienie granic polskiego państwa • utworzenie Akademii Krakowskiej i skutki tej decyzji • zjazd monarchów w Krakowie • ucztę u Wierzyńka • terminy: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> • postać historyczna: Kazimierz Wielki 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela tłumaczy, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki”</p> <p>– wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i></p> <p>– wskazuje na mapie: granice monarchii Kazimierza Wielkiego i ziemie włączone do Polski przez tego władcę</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1333 r., 1343 r., 1364 r.</p>	<p>– przedstawia i ocenia postanowienia pokoju w Kaliszu</p> <p>– charakteryzuje reformy Kazimierza Wielkiego</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz dbał o obronność państwa</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego Kazimierz Wielki za najważniejsze uznał reformy wewnętrzne państwa</p> <p>– tłumaczy, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej</p> <p>– wyjaśnia znaczenie ucztę u Wierzyńka</p>	<p>– przedstawia cele oraz konsekwencje układu dynastycznego zawartego przez Kazimierza Wielkiego z Węgrami</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego sól należała niegdyś do najdroższych towarów</p> <p>– przedstawia wybrany zamek wzniesiony w czasach Kazimierza Wielkiego</p>

4. Unia polsko-litewska	<ul style="list-style-type: none"> •koniec dynastii Piastów na polskim tronie •rządy Andegawenóww Polsce •unia polsko-litewska w Krewie •wielka wojna z zakonem krzyżackim i bitwa pod Grunwaldem •I pokój w Toruniu •unia w Horodle •terminy: <i>Andegawenowie,unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i> •postaci historyczne: Ludwik Węgierski, Jadwiga, Władysław Jagiełło, wielki książęWitold, Paweł Włodkowic, Ulrich von Jungingen 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminem: <i>unia personalna</i></p> <p>– przedstawia dynastię zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę</p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje przyczyny i przebieg wielkiej wojny z zakonem krzyżackim</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i></p> <p>– wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej</p> <p>– opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem</p> <p>– wskazuje na mapie: granice Wielkiego Księstwa Litewskiego, Krewa, Horodło, Grunwald, Toruń</p> <p>– opisuje postaci: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, wielkiego księciaWitolda, Pawła Włodkowica, Ulricha von Jungingena</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1385 r., lata 1409–1411, 1410 r., 1413 r.</p>	<p>– przedstawia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę</p> <p>– wymienia postanowienia unii w Krewie</p> <p>– przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu</p> <p>– wyjaśnia zasady współpracy między Polską a Litwą ustalone w zapisach unii w Horodle</p>	<p>– charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na soborze w Konstancji</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Akademia Krakowska została przemianowana na Uniwersytet Jagielloński</p>	<p>– uzasadnia twierdzenie, że poglądy Pawła Włodkowica na temat wojen religijnych są aktualne także dzisiaj</p>
* Tajemnice sprzed wieków	•okoliczności powstania obrazu	– przedstawia, kim był Jan Matejko	–wyjaśnia, w jaki sposób Jan Matejko	– wyjaśnia, dlaczego podczas II wojny	– wymienia cele namalowania obrazu	– wyjaśnia, jakie warunki powinno

– Jaką bitwę namalował Jan Matejko?	<p><i>Bitwa pod Grunwaldem</i></p> <ul style="list-style-type: none"> •Jan Matejko jako malarz dziejów Polski •obrazy jako źródło wiedzy historycznej •znaczenie <i>Bitwy pod Grunwaldem</i> 		przygotowywał się do namalowania obrazu	światowej Niemcom zależało na zniszczeniu dzieła	<p><i>Bitwa pod Grunwaldem</i></p> <p>– omawia nieścisłości w przekazie historycznym obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i></p>	spełniać dzieło sztuki, aby można je było traktować jako źródło historyczne – omawia inne dzieło Jana Matejki
5. Czasy świetności dynastii Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> •wojna trzynastoletnia •II pokój toruński i jego postanowienia •terminy: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żołąd</i> •postać historyczna: Kazimierz Jagiellończyk 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>wojska zaciężne, żołąd</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żołąd</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Prusy Królewskie, Prusy Zakonne</p> <p>– omawia dokonania Kazimierza Jagiellończyka</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1454 r., 1466 r.</p>	<p>– opisuje przebieg wojny trzynastoletniej</p> <p>– przedstawia postanowienia II pokoju toruńskiego</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do zawiązania Związku Pruskiego</p> <p>– porównuje postanowienia I i II pokoju toruńskiego</p> <p>– uzasadnia twierdzenie, że odzyskanie dostępu do morza miało przełomowe znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego wojska zaciężne pod koniec średniowiecza zastąpiły w bitwach tradycyjne rycerstwo</p>
6. Monarchia stanowa w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> •monarchia patrymonialna i stanowa •wpływ przywilejów nadawanych przez władcę na osłabienie władzy królewskiej •przekształcenie się 	<p>–przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>szlachta, sejm walny, izba poselska, senat</i></p>	<p>–poprawnie postępuje się terminami: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna,</i></p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób szlachta uzyskała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce</p> <p>– przedstawia</p>	<p>– przedstawia, kiedy i w jaki sposób doszło do utworzenia stanów w Polsce</p> <p>– tłumaczy różnice między monarchią patrymonialną a stanową</p>	<p>– ocenia, jakie szanse i jakie zagrożenie niosło za sobą zwiększenie wpływu szlachty na władzę</p>

<p>rycerstwa w szlachtę</p> <ul style="list-style-type: none"> •przywileje szlacheckie i ich konsekwencje dla władzy królewskiej •uksztaltowanie się sejmu walnego •konstytucja <i>Nihil novi</i> i jej znaczenie dla ustroju Rzeczypospolitej •terminy: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i> 		<p><i>konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i></p> <p>– przedstawia sejm walny oraz jego skład</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1374 r., 1505 r.</p>	<p>najważniejsze przywileje szlacheckie</p> <p>– wyjaśnia znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i></p>	<p>– wyjaśnia, jaka jest geneza nazw obu izb sejmu walnego: izby poselskiej oraz senatu</p>	
--	--	---	---	---	--

Na ocenę śródroczną obowiązują wymagania edukacyjne na dane półrocze.

Na ocenę roczną obowiązują wymagania edukacyjne z pierwszego i drugiego półrocza.

Wymagania edukacyjne z pierwszego i drugiego półrocza są niezbędne do otrzymania przez ucznia rocznej oceny klasyfikacyjnych z przedmiotu historia.